

sabittfikir⁷⁰

ARALIK 2016 # GÜNCEL EDEBİYAT
sabitfikir.com.tr
FİYATI: 3.00 TL

2016'nın
öne çıkan
50 romanı

bu sayıda!

F. CİHAN AKKARTAL

HAYALİ DİLLER VE SONRASI

ISSN 2146-2127

9 772146 212005 >

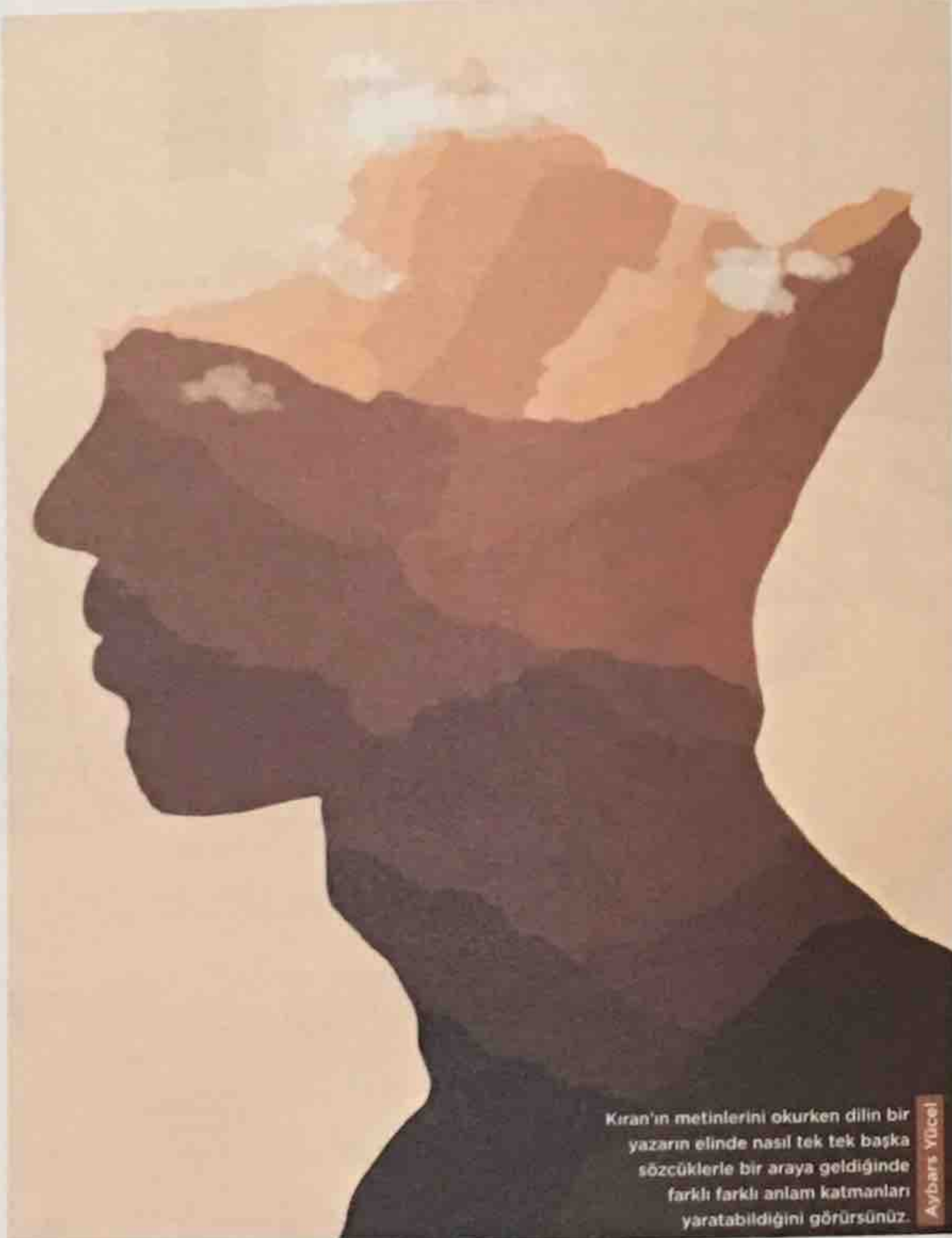

DİLDEN BİR KÜTLE

“Dağ Yolunda Karanlık Birikiyor, bir yazarın dille neler yapabileceğini gösteren çok iyi bir metin...”

Hüseyin Kiran, *Dağ Yolunda Karanlık Birikiyor* adlı son romanıyla daha önceki eserlerinde olduğu gibi bir dil işçiliğine soyunmuş. Kiran'ın metinlerini okurken dilin bir yazarın elinde nasıl tek tek başka sözcüklerle bir araya gelip farklı farklı anlam katmanları yaratabildiğini görürsünüz. Bu şekilde hem hiç olmayan bir anlamın var olan bir dille arasında nasıl

bağ kurabildiğini hem de var olan anlamlara karşı direnen bir dil oluşturabildiğini görürsünüz. Görürsünüz, diyorum çünkü Kiran'ın metinlerinde dil gözle bir temas halindedir. Burada kastım sinematografik bir anlatı değil. Metindeki dil maddeleşir, cisimleşir ve dahası bedenselleşir. Dilin bir gövdesi vardır ve bu gövdeyi hareket ettiren bir madde olarak anlatı ortaya çıkar. Dili bu şekilde bedenselleştiren yazarların kiminde hareket canlı bir organizmaya dönüşürken kiminde de kütle halinde kalır. Hüseyin Kiran bunu metinden metne değiştiren bir yazar. Örneğin ilk romanı *Resul*'de dil, canlı bir organizma iken, son romanı *Dağ Yolunda Karanlık Birikiyor*'da katı bir kütle halinde kalıyor. Bunun da bilinçli bir seçim olduğunu düşünüyorum, çünkü romanda hâkim olan dil muktedirin dili.

Kiran'ın metinlerini okurken dilin bir yazarın elinde nasıl tek tek başka sözcüklerle bir araya geldiğinde farklı farklı anlam katmanları yaratabildiğini görürsünüz.

Aybars Yücel

Muktedirin dili romanda, bir kütle halinde duruyor çünkü bu kütle ağır ve koyu bir halde. Zaten önce memur sonra elçi Yakup bir görevi ifa etmek için iş başında. Efendilerine her şeyi raporlar, incelemeler halinde sunuyor. Dağ halklarına verilmek üzere efendileri tarafından gönderilen mektubu sonuna kadar saklıyor. Ova halklarının yaşadığı yerden çıkıp

dağa doğru gittiğinde kendisinden bambaşka bir şekilde yaşayan, bambaşka bir dili konuşan insanları görünce tabii ki onları anlamak ya da onlara uyum sağlamak gibi bir şey hiç aklından geçmiyor. Kendi kafasındaki sistemden öğrendiklerinden yola çıkarak karşılaştığı insanları düzenli, işaretli, yasalı, iradeli bir halka çevirmeye çalışıyor.

Kitapta dilin bir kütle halini almasının en iyi örneklerinden biri Yakup'un "Ovanın Efendilerine Rapor Mahiyetinde Bir Mektup" kısmı: "Ovalara ve ovamızı bekleyen büyük kaleye, kalemize sığınmış halkımıza, kasabamıza, aslında küçük şehrimize ama bunca boş ve çorak arazi gördükten sonra belki de epey büyük şehrimize, etraftaki yabana, başlayan ve bitmeyen, bitmek bilmeyen ormanlara ve çevresindeki toprakları sulayarak halkımızı doyuran efendilerine hizmet etmekten memnun olduğundan emin olduğum uzun suyumuza, ırmağımıza, akarsuyumuza, işte bugün artık emirlerinde bulunmaktan başka bir dileğimin kalmadığı şehrimizin kayıt defteri görevlisine bile, size hizmet etmenin onur ve gururuyla yaşayan, bu gururu tavizsiz taşıyan bendenizin bu içerikli raporu kaleme almaktaki maksadı şudur..." Burada dil, birbiri ardından gelen sözcüklerle uzayarak, muhatabı olan efendisine bağlılığını ve onun yüceliğini ifade etmek için bol sıfatlı bir şekilde neredeyse anlamın kendisini öteleyip, sıfatlara yoğunlaşarak bir kütle halini alır. Üstelik bu şekilde bizzat efendisine seslendiği, efendinin, yani muktedirin diliyle Yakup da kendi dilinin yarattığı bu kütlenin altında kalır. Sonrasında dağda gördüğü ve "yabanıl" gibi sözcüklerden "hayvan" gibi sözcüklere geçerek bu halkı tanımlamaya, nitelemeye çalışmaz; aslında onları sadece sıfatlaştırır. Çünkü Yakup'un bildiği dil bunu gerektirir. Tanımlamak, tanımayı da beraberinde getireceğinden onların arasına karıştırdığında kendisinden başka bir dil konuşan bu insanlarla anlaşmaya ya da onları anlamaya çalışması gerekir. Oysa sıfatlandırmada tanımaya hiç gerek kalmadan kendi muktedir dilinde onları isimlendirir, sınıflandırır, yargılar, küçümser, hor görür ve onları kendi bildiği şekilde yeniden bir "halk" haline getirmek, "halklaştırmak" ister.

Kiran'ın ilk romanı *Resul*'de dil, canlı bir organizma iken, son romanı *Dağ Yolunda Karanlık Birikiyor*'da katı bir kütle...

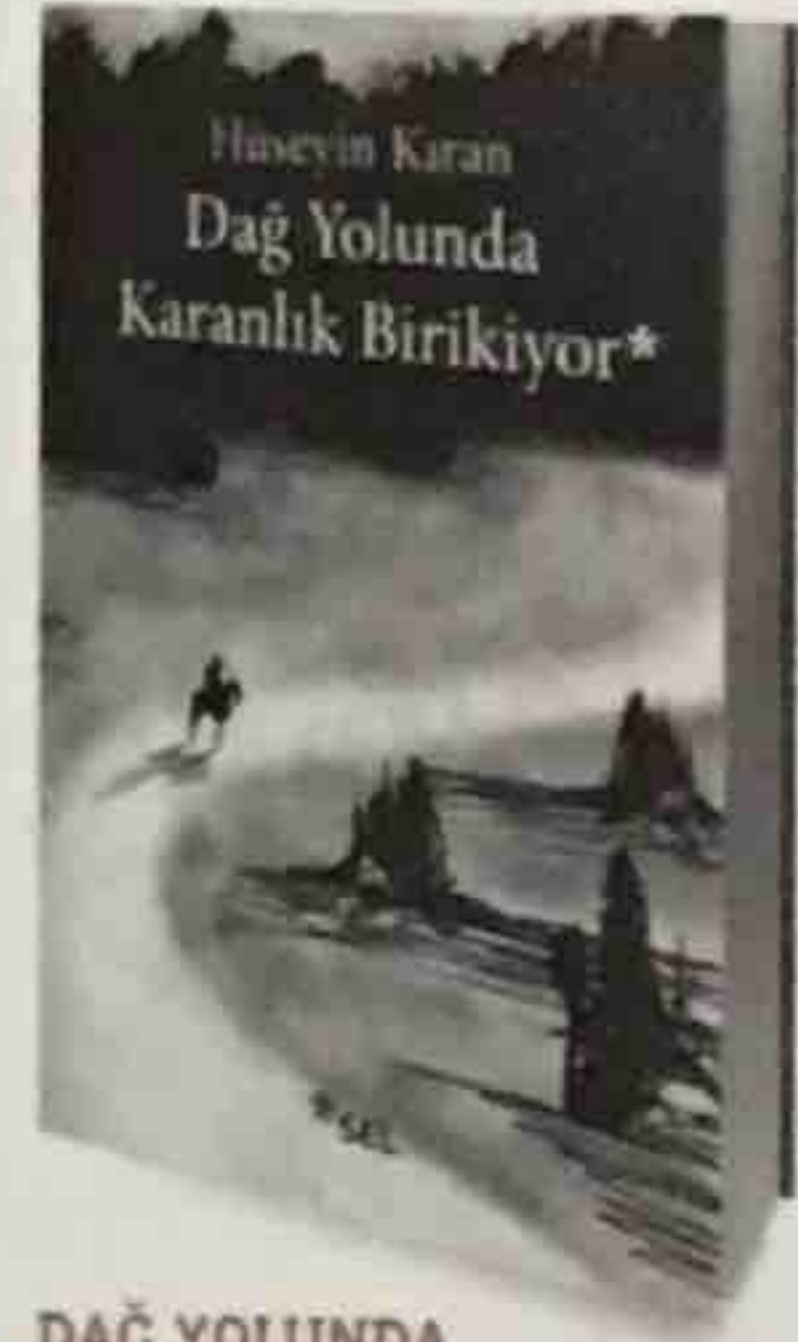
Kütle halindeki bu dil, romanın sonlarında Yakup nehre girdiğinde canlı bir organizmaya dönüşür: "Kara yoğun bir bulamaç bir kitlenin devrilerek üstüme yürüdüğünü gördüm su denmezdi neydi patladı vurdu gövdeydi kendisi koşarak ulaştı derin seldi anladım sardı taşıdı altına aldı taşıdı boğuldum doğruldum

yutulmuyordu yuttum yutmayı denedim nafile biçimde içerek bitirmek bitiremedim mürekkebinsi bir rengi kutusunu yitirdim elimden elimle yaptıklarımı bilemedim zordu tutundum daldı dibe beni durduruyordu büyüktü üstüne yaslandım çıktım savuruyordu ağaç gövdesi..." Kitle, dili harekete geçiren bir unsur olarak ortaya çıkar. Yakup bu kitleyi yutmaya çalışırken kitle onu yutmaya, bedenindeki muktedirin dilini de, o beden içinde kütle

halinde bulunan dili de yutmaya çalışır. Ancak bu yutma eylemi, Yakup'taki muktedirin diline, bu dilin bedenselleştiği Yakup'un gövdesine yöneldiğinde Yakup'un dili de canlı bir organizma halini alır, çünkü o zamana kadar kendi benliğiyle bir tuttuğu bu dilin kütle haline geldiğini de bu şekilde öğrenir. Yuttuğu bu canlı organizma halindeki dil ondaki kütle halindeki dil ile temasa geçtiğinde canlı olan, kitleyi oymaya çalışır, Yakup'u ağırlaştırır. Yakup'u ağırlaştırılan diline yapılan bu saldırıdır, bedeninde taşıdığı kütle, onun dilidir.

Kutsalın, halkın, dilin, işaretlerin, sancakların, resmi yazışmaların bireyin bedeninde içselleştirdiği, doğallaştırıldığı bir kahraman örneği olarak Yakup, doğanın içindekileri yok etmeyi kendine şiar edinir. Bir kez bile efendilerinin ve kendi kafasındakilerin doğruluğu/doğallığı konusunda düşünmez. Şüphesiz, her aklına üşüştüğünde, onu kısa bir süre içinde bertaraf etmeyi başarır. Vazife olmadan hayat da olmaz. Vazife ise hayatın nasıl yaşanabileceğinin temelidir. Yakup vazifeleri ve bağlılıklarıyla kendini önce elçi, sonra yönetici, sonra temsilci, sonra kral ilan ediverir. Buna uygun düzenlemeleri yapabilmek için de elinden geleni ardına koymaz. Bu da yetmez, kendisine bir kutsiyet de atfeder. Aklını, bedenini, tohumlarını kutsiyetle bütünleştirir. Kurallar, kanunlar koymak, sınırlar çizmek, isimler vermek hepsi onun üstüne vazifedir. Diğerleri ise üstüne vazife olmayan işlere burnunu sokmamalıdır. Onların yerine her bir şeyi Yakup düşünüp gerçekleştirmekle, gerekenleri halihazırda yapmaktadır. Elzem, onun dilinde mühim bir sözcüktür. Kendi deyimiyle tüm bunlarla sonunda bir "ben-varlık" olarak suda sahneye çıkar.

Dağ Yolunda Karanlık Birikiyor, bir yazarın dille neler yapabileceğini gösteren çok iyi bir metin... ■

**DAĞ YOLUNDA
KARANLIK BİRİKİYOR**
Hüseyin Kiran
Sel Yayıncılık